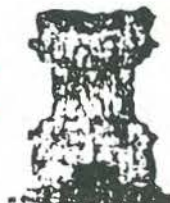

ελευθερον

κυθρεα

ΕΚΦΡΑΣΤΙΚΟ ΟΡΓΑΝΟ ΤΟΥ ΣΩΜ. ΕΛΕΥΘΕΡΗ ΚΥΘΡΕΑ

ΧΡΟΝΙΑ 20η

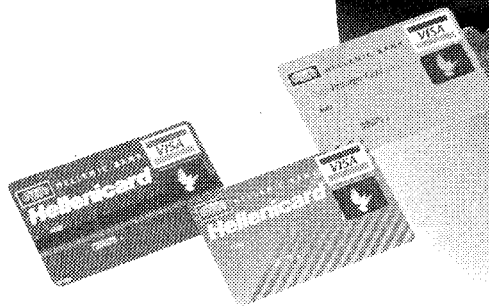
ΓΕΝΑΡΗΣ - ΑΠΡΙΛΗΣ 1997

Αρ. ΤΕΥΧΟΥΣ 58

Δημοτικό Σχολείο Χρυσίδας

**Ταξιδεύτε
παντού με την
κάρτα σας!**

Τώρα όλες οι κάρτες VISA μπορούν να χρησιμοποιηθούν και στο εξωτερικό.

Τώρα, εκτός απ' όλα τα γνωστά πλεονεκτήματα, οι κάρτες Hellenicard και Privileged VISA μπορούν να χρησιμοποιηθούν και στο εξωτερικό, σ' όλες σχεδόν τις χώρες του κόσμου.

Μπορείτε έτσι να πληρώσετε τα ξενοδοχεία, τα εστιατόρια, τα πακέτα εκδρομών, τη διακίνηση σας, το αυτοκίνητο ενοικιάσεως και να φυλάξετε τα μετρητά του συναλλάγματος σας για φρόνια, ψιχαγωγία ή ότι άλλο επιθυμείτε.

Στα πλεονεκτήματα των διεθνών καρτών περιλαμβάνονται:

- Άμεση και δωρεάν αντικατάσταση κάρτας και ειχρεία έκτακτης ανάληψης μετρητών στο εξωτερικό

σε περίπτωση απώλειας της κάρτας και...

- Ταξιδιωτική Ασφάλεια με πολλά ωφέληματα στην ειδική προσφορά των Ε3 μόνο!*

ΑΣΦΑΛΕΙΑ ΤΑΞΙΔΙΟΥ ΣΤΗΝ ΕΙΔΙΚΗ ΤΙΜΗ ΤΩΝ Ε3 ΜΟΝΟ ΠΟΥ ΠΕΡΙΛΑΜΒΑΝΕΙ:*

● Ασφάλεια προσωπικών εγγυημάτων	US \$ 40.000
● Ασφάλεια αστοχίας	US \$ 500
● Ασφάλεια αποστέλλον και προσωπικών αντικειμένων	US \$ 1.000
● Καθυστέρηση αποσκευών	US \$ 300
● Καθυστέρηση αναχώρησης	US \$ 240

*Πλήρες όροι και λεπτομέρειες της ασφαλιστικής κάλυψης διατίθενται από όλα τα καταστήματα της Τράπεζας.

Για έκδοση κάρτας ή τροποποίηση υφιστάμενης σε διεθνή, επικοινωνήστε με το πλησιέστερο κατάστημα της Ελληνικής Τράπεζας.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

Ενναμία μας, εσείς!

ελεύθερη κυθρέα

ΤΕΤΡΑΜΗΝΗ ΕΚΔΟΣΗ ΤΟΥ ΣΩΜΑΤΕΙΟΥ ΕΛΕΥΘΕΡΗ ΚΥΘΡΕΑ

Ετήσια συνδρομή: £3.00 σεντ. Τιμή τεύχους £1.50 σεντ

Δια το εξωτερικό: £6.00 σεντ

ΧΡΟΝΙΑ 20η

ΓΕΝΑΡΗΣ-ΑΠΡΙΛΗΣ 1997

Αρ. ΤΕΥΧΟΥΣ 58

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΣ ΠΕΤΣΑΣ- ΚΛΕΙΤΟΣ ΣΥΜΕΩΝΙΔΗΣ - ΚΩΣΤΑΣ ΖΑΜΠΑΚΙΔΗΣ
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΣΤ. ΠΕΤΑΣΗΣ - ΑΝΔΡΕΑΣ ΠΑΠΑΒΑΡΝΑΒΑΣ - ΠΕΤΡΟΣ ΠΑΠΑΓΙΩΡΓΗΣ
ΕΠΙΤΙΜΟΣ ΠΡΟΕΔΡΟΣ: ΠΕΤΡΟΣ ΣΤΥΛΙΑΝΟΥ

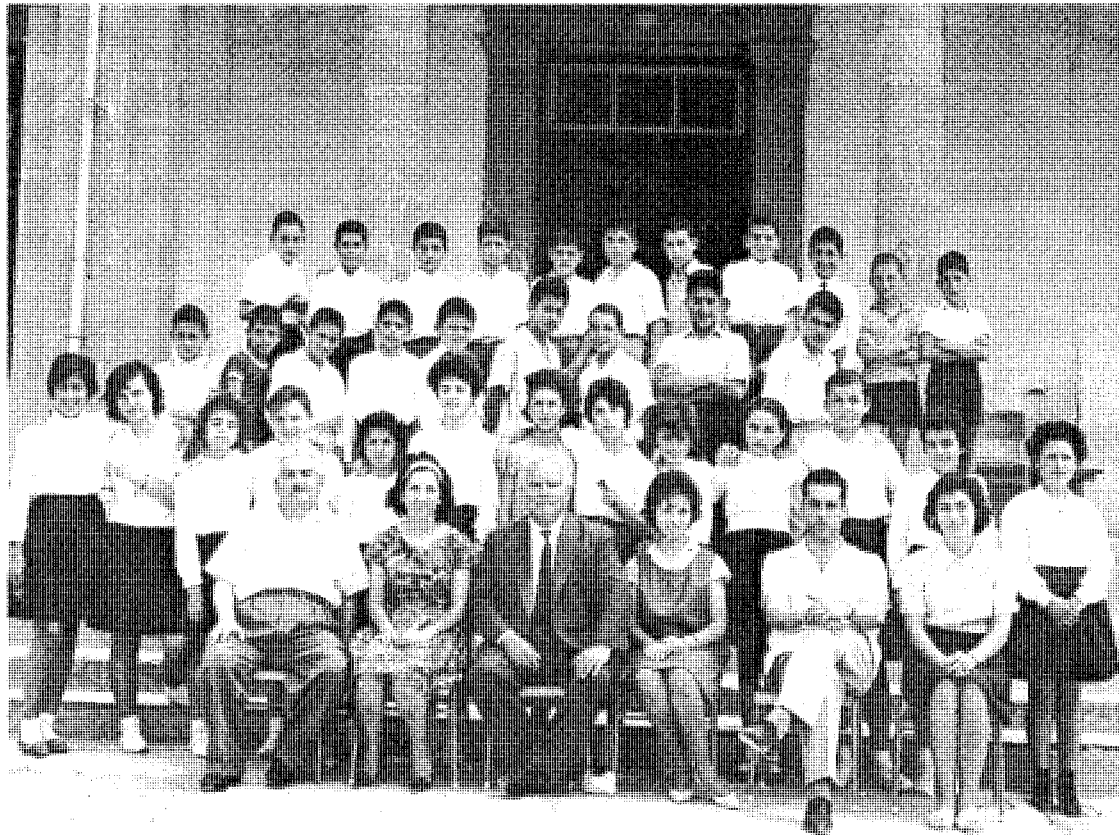
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ: ΤΟΜΠΑΖΗ 46, ΛΥΚΑΒΗΤΟΣ-ΛΕΥΚΩΣΙΑ-ΤΗΛ. 752000

Εκτύπωση: Offset: Τυπογραφεία «ΚΩΝΟΣ» Τηλ. 465910, Τ.Κ. 287

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Σελ.

ΧΡ. ΠΕΤΣΑΣ:	Ο μύλος της Ελιάς με ιδιοκτήτη τον Παύλο Χριστίδη	3-9
Γ. ΚΟΚΗΣ:	Ποίημα-Θεέ μου, καν' το αληθινό	9
Χ. ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΥΣ:	Μόρφουμας αγαπημένη, ποτέ δε σε ξεχνούμε	10-15
Κ. ΓΙΑΝΝΟΣ:	Εκπαιδευτικά της Κυθρέας 1887-1903	16-18
Κ. ΓΙΑΝΝΟΣ:	Ο νερόμυλος στην ιστορία και στο μύθο	19-20
Γ. ΚΟΚΗΣ:	Ποίημα-Μόχθος	20
ΣΤ. ΓΙΑΝΝΟΥ:	Το «ποίημα» του Ιησού Χριστού	21-23
Π. ΣΤΥΛΙΑΝΟΥ:	Ποίηση-Υμνος και θρήνος στους εξαγγελους της λευτεριάς	24-26
ΕΥΡΩΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ:	Ψήφισμα καταδικάζουν δηλώσεις Ντενκτάς	27
ΡΩΜΑΝΟΣ:	Ν' αξιοποιήσουμε το ψήφισμα Ευρωβουλίου	27-28
ΙΑΚ. ΖΩΡΖΗΣ:	Ο Πρόεδρος των ΗΠΑ και η Κύπρος	29
ΑΝΔ. ΠΑΝΑΓΙΔΗΣ:	Ποίημα-Κόρη της Κύπρου, εσύ μνη κλαις	29
Μ. ΤΗΛΛΥΡΙΔΗΣ:	Ο Πατριάρχης Αλεξανδρείας Πέτρος ο Ζ'	30-33
Γ. ΚΟΚΗΣ:	Ομιλία στη διδυμοποίηση των δήμων Αιγάλεω-Κυθρέας	34-38
ΧΡ. ΠΑΠΟΥΤΣΗΣ:	Ηενταξιακή πορεία της Κύπρου	39-40
Τ. ΝΙΚΟΛΑΪΔΗΣ:	Ποίημα-Εμπρός, Αδέλφια	40
Γ.Λ.ΙΩΝΑΣ:	Η παιδεία στα χρόνια της Αγγλοκρατίας	41-44
ΑΝΔ. ΠΑΝΑΓΙΔΗΣ:	Ποίημα-Δράκαι	44
Τ.Κ. ΤΥΠΟΣ:	ΑΠΟ ΤΑΚΑΤΕΧΟΜΕΝΑ	45-47
ΑΝΔ. ΠΑΝΑΓΙΔΗΣ:	Διήγημα-Τα δύο Αδέλφια	48-60
Κ. ΧΑΤΖΗΣΤΕΦΑΝΟΥ:	Λαοί δεν στεριώνουν χωρίς ήρωες και νεκρούς	61-65
Κ. ΚΟΚΚΙΝΟΦΤΑΣ:	Ο ηγούμενος Μαχαίρα Μελέτιος 1828-1843	66-73
ΕΛ. ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ:	Ποίημα-Στον Πενταδάκτυλο	74
ΑΝΘΗ ΣΑΒΒΙΔΟΥ:	Ο ψηλός «τους» μιναρές θα σκίζει και θα ματώνει τον ουρανό της Κυθρέας	75-76
ΣΧΟΛ. ΕΦΟΡΕΙΑΚΥΘΡΑΙΑΣ:	Συμφωνητικό Εγγραφο	77
ΑΥΤΟΙΠΟΥΦΕΥΓΟΥΝ:		
ΧΡ. ΠΕΤΣΑΣ:	1. Χριστάκης Ανθούλης 2. Μιλτιάδης Νικολάου	78-80

Απόφοιτοι του Δημοτικού Σχολείου Αγίου Ανδρονίκου Κυθρέαςτο σχολικό έτος 1963 - 1964

Το προσωπικό του Δημοτικού Σχολείου Αγίου Ανδρονίκου Κυθρέας στη χρονιά του 1953-54
Από αριστερά Γεώργιος Κοκής, Θέκλα Σάββα, Μαρι Λογγίνου, Χρίστος Λογγίνος (διευθυντής) Μαρία
Λουκά Ιακωβίδη, Παναγιώτης Καλλής.

ε λ ε υ θ ε ρ η κ υ θ ρ ε α

ΧΡΟΝΙΑ 20n

ΓΕΝΑΡΗΣ-ΑΠΡΙΛΗΣ 1997

Αρ. ΤΕΥΧΟΥΣ 58

Ο ΜΥΛΟΣ ΤΗΣ ΕΛΙΑΣ ΜΕ ΙΔΙΟΚΤΗΤΗ ΤΟΝ ΠΑΥΛΟ ΧΡΙΣΤΙΔΗ*Χριστόδουλος Πέτσας*

Ο μύλος της Ελιάς βρισκόταν στην πλατεία της Συρκανιάς ανάμεσα στους μύλους Αμπελιού και Μενεβύσου, πολύ κοντά στα καταστήματα του Σάββα Καλογήρου και το καφενείο του Χ" Βραχίμη που το είχε στην κατοχή του επί ενοικίω για σειρά χρόνια ο Δημήτρης Σταυράκης. Είχε κινητήρια δύναμη τη μισή ποσότητα νερού του Κεφαλοβρύσου Κυθρέας της δεξιάς αρτηρίας που έδιδε κίνηση στους τρεις τούτους μύλους και στη συνέχεια στους δυο άλλους της σειράς τον Πάνω και Κάτω Ρηάτικο.

Ο Παύλος Χριστιδής τον είχε στη διαχείριση του μέχρι το τέλος του 1922 χρονολογία του θανάτου του. Αρχικά μέχρι το 1917 λειτουργούσε σα συνηθισμένος νερόμυλος και ο Παύλος τον ενοικίαζε σε διάφορους μυλωνάδες της Συρκανιάς και άλεθε γομάρια σιτάρι γεωργών για προπαρασκευή ψωμιού για οικιακή κατανάλωση. Επαιρνε φορτώματα από τα πλησιόχωρα της Κυθρέας Χάρτζια, Άγιο Αμβρόσιο, Κλεπίνη, Κουστοβέντη, Βουνό, Συγχαρρί, Δίκωμο, γιατί ο Παύλος καλός άνθρωπος που ήταν επέλεγε τους ενοικιαστές του να είναι τίμιοι και εξυπηρετικοί στους πελάτες φροντίζοντας για το καλό όνομα του μύλου του.

Το 1917 έκτισε το δεύτερο όροφο του μύλου και έκαμε εγκατάσταση μηχανημάτων για πλύσιμο και καθάρισμα του σιταριού από ξένες ουσίες. Επίσης έκαμε εγκατάσταση μηχανημάτων για το χώρισμα του πτύρου από το άλευρο και άλλα μηχανήματα για να παράγεται το σιμιγδάλι. Με τη νέα ανακαίνιση του μύλου ο Παύλος σταμάτησε το άλεσμα των γεωργικών φορτωμάτων και έθεσε τα προϊόντα του μύλου του άλευρο, πίτυρο, σιμιγδάλι επί εμπορικής βάσεως.

Σ' αυτή την εποχή έχει στην υπηρεσία του κάρρα που μεταφέρουν το σιτάρι από τη Μεσαορία να αλεσθεί στο μύλο και άλλα κάρρα που θα μεταφέρουν το άλευρο, το πίτυρο, το σιμιγδάλι για διανομή στους φούρνους στην πόλη για παρασκευή ψωμιού. Άλλα θα διατεθούν για τους χωρικούς που κινούνται καθημερινά στην πόλη. Το σιμιγδάλι που θα χρησιμοποιηθεί για τα υποκατάστατα του ψωμιού σε υψηλότερο βαθμό για τους πλουσίους. Το πίτυρο που θα χρησιμοποιηθεί για την παραγωγή κρέατος. Το κριθάλευρο που θα θρέψει τους χοίρους για το κρέας και τα αλλαντικά τους, χοιρομέρια, λούντζες λουκάνικα και άλλα.

Εκτός από τα κάρρα και τους αγωγιάτες, ο Παύλος απασχολεί άλλους τέσσερις υπαλλήλους που εργάζονται καθημερινά στο μύλο και επιβλέπουν τη λειτουργία των διαφόρων μηχανημάτων.. Ένας απ' αυτούς που λεγόταν Χρυσόστομος είχε αρκετές ικανότητες για τη λειτουργικότητα του μύλου και είχε τη γενική ευθύνη. Ήταν πολύ επιδέξιος στο χάραγμα του μύλου και κάθε ανωμαλία του μύλου ή της φτερωτής περιέπιπτε αμέσως στην αντίληψη του. Καλούσε αμέσως τους άλλους και επιλαμβάνοντο άμεσα της ανωμαλίας και αποκαταστάσαν τη εύρυθμη λειτουργικότητα. Είχε ακόμη ο μαστρο Χρυσόστομος όπως τον αποκαλούσαν οι συνεργάτες του την ικανότητα να επιβάλλεται σε πολύ ψηλό βαθμό που καταντούσε αυταρχικός. Γι' αυτό δεν τον έβλεπαν με καλό μάτι οι συνεργάτες του και ζητούσαν αφορμή να τον απαλλάγουν.

Μετά το θάνατο του ιδιοκτήτη Παύλου ανέλαβε τη διαχείριση του μύλου η σύζυγος του Παύλαινα μια δυναμική γυναίκα που καταγόταν από το Δίκωμο, κόρη καλού γαιοκτήμονα με πλείστες γεωργικές γνώσεις. Μα και στη συζυγική της ζωή ενδιαφερόταν πολύ για τη λειτουργία του μύλου για τις συναλλαγές της επιχείρησης, και ήταν γνώστης και της πιο μικρής λεπτομέρειας που είχε σχέση με την ποιότητα των σιτηρών και όλων γενικώς των γεωργικών προϊόντων.

Η επιχείρηση πήγαινε πολύ καλά χάρις στο έμπειρο προσωπικό και προπαντός του υπεύθυνου της λειτουργίας

του μύλου, μαστρο Χρυσόστομου, για να τον ξεχωρίσουν από το Χρυσόστομο που ήταν ένας από τους τρεις συνεργάτες του. Είχε ακόμη την άγρυπνη επίβλεψη της καθ' όλα άξιας χήρας Παύλαινας που ήλεγχε όλους και καθοδηγούσε τους πάντες να εργάζονται αποδοτικά και συντελούν ο καθένας απ' το πόστο του στην άνοδο και εξύψωση της επιχείρησης. Άφηνε διαρκώς ικανοποιητικά κέρδη που αρκούσαν όχι μόνο για διατροφή της επταμελούς οικογένειας (χήρα, τέσσερις γιουιούδες και δυο θυγατέρες) αλλά και να περισσεύσουν και εξοικονομηθούν χρήματα για μόρφωση και μελλοντική αποκατάσταση των ορφανών.

Δυστυχώς όμως αυτή την ανοδική πορεία της επιχείρησης ήλθε ν' ανακόψει από το 1925 η εισαγωγή αυστραλιανών αλεύρων που επηρέασαν γενικά όλους τους αλευρόμυλους της Κύπρου ιδιαίτερα τους πετρόμυλους της Κυθρέας που δεν μπορούσαν να συναγωνισθούν τα κατάλευκα άλευρα της Αυστραλίας, γιατί στο άλεσμα του σιταριού και στο διαχωρισμό του αλεύρου από το πίτυρο δεν ήταν δυνατό να ξεχωρίσει το πίτυρο ιδίως το πολύ λεπτό έμενε στο άλευρο, είναι αυτό που έδιδε την ωραία γεύση στο ψωμί αλλά έχανε στη λευκότητά του που εγίνονταν τα ψωμιά με αυστραλιανά άλευρα.

Παρ' όλο το συναγωνισμό που έκαμε το αυστραλιανό αλεύρι, η επιχείρηση κρατήθηκε και συνέχισε την πορεία της με τό ίδιο προσωπικό και με υπεύθυνο το Χρυσόστομο και με τους άλλους

τέσσερεις που ζητούσαν να δημιουργήσουν επεισόδια σε βάρος του έτσι που ν' αναγκασθεί να αποχωρήσει ο αυταρχικός προϊστάμενος. Η αφορμή δόθηκε με το μικρό τότε Σάββα γυιο της Παύλαινας που συνήθιζε στις ελεύθερες του ώρες να βρίσκεται στο μύλο και να παρακολουθεί με περιέργεια τη λειτουργία των διαφόρων εξαρτημάτων του μύλου. Ο Σάββας με προτροπή του εργάτη Χρυσόστομου σε κάποια στιγμή ξεκίνησε το δημμένο μύλο, δουλειά που έπρεπε να κάμει ο ίδιος ο εργάτης. Με το αδέξιο ξεκίνημα του μύλου που έκαμε ο μικρός Σάββας ο μύλος ξεκίνησε απότομα και το αυτί του πολύπειρου μάστορο Χρυσόστομου πήρε την ανωμαλία της λειτουργίας του μύλου και άρχισε να φωνάζει εναντίο του Χρυσόστομῆ. Προς στιγμή όμως είδε το Σάββα φοβισμένο να γλιστράει πίσω από τον πάγκο και βεβαιώθηκε πως αυτός έκαμε το ξεκίνημα του μύλου. Γι' αυτό περιέλαβε στην οργή του και τους δυο. Τον πρώτο υπαίτιο της ανωμαλίας του μύλου και το δεύτερο δημιουργό της ανωμαλίας.

Ο μάστορ Χρυσόστομος αποπέμποντας το Σάββα πήρε μια ύβρη απ' αυτό που την είχε ξεστομίσει καθ' υπόδειξη του Χρυσόστομῆ ζητώντας την άμεση αποπομπή του, γιατί στην ηλικία του ο Σάββας δε μπορούσε να διανοηθεί και εκστομίσει τέτοια ύβρη. Στην όλη διαμάχη των τριών είχε φθάσει και η Παύλαινα που την είχε καλέσει ένας εργάτης να έλθει στο μύλο και τη θέλει ο μάστορ Χρυσόστομος. Η μητέρα του Σάββα με ήρεμο τρόπο προσπάθησε να καθησυχάσει το μάστορ Χρυσόστομο:

Γιορτές Χριστουγέννων, άνθρωπος με σύζυγο και παιδιά, να μείνει χωρίς δουλειά, που θα βρει χρήματα να θρέψει την οικογένειά του, χειμώνα καιρό». Ο μάστορ Χρυσόστομος όμως ήταν ανένδοτος,

Ζητούσε επίμονα την άμεση αποχώρησή του, γιατί εξαιτίας του θίγηκε η αξιοπρέπειά του στα όμματα τόσων προσώπων. Τελικά απεχώρησε ο ίδιος από την υπηρεσία προσθέτοντας: «Αφού δε φεύγει αυτός, φεύγω εγώ».

Μετά την αποχώρηση του μάστορ Χρυσόστομου από το μύλο οι εργάτες εργάζονταν εντατικά και συμπλήρωναν κάθε εργασία και υπευθυνότητα που είχε στο μύλο αυτός για ν' αποδείξουν πως δεν δημιουργήθηκε κανένα κενό και πως η δουλειά και η λειτουργικότητα του μύλου μπορούσε κάλλιστα να γίνει χωρίς την παρουσία του. Τους έφθανε μόνο που τους έλειψε η αυταρχικότητά του.

Η μόνη δουλειά που έκαμνε ο ίδιος και δε μπορούσαν να την κάνουν οι υπάρχοντες εργάτες ήταν το συχνό χάραγμα της μυλόπετρας. Υπήρχαν όμως τεχνίτες που με μαεστρία έκαμναν αυτή τη δουλειά. Μια φορά την εβδομάδα ένας απ' αυτούς έκαμνε το χάραγμα με αμοιβή όμως 50% ψηλότερη από ένα μεροκάματο συνηθισμένου εργάτη. Ουδείς σχεδόν χρηματική επιβάρυνση κόστισε στην επιχείρηση η απουσία του μάστορ Χρυσόστομου.

Πρόβλημα όμως δημιουργήθηκε αργότερα με τον οδηγό του κάρρου. Βρήκε εργασία κάπου αλλού με ψηλότε-

ρο μεροκάματο και την προτίμησε. Δύσκολη όμως η αντικατάστασή του από τη Συρκανιά. Το όρεινό του τόπου απέτρεπε τους εργάτες να συντηρούν κάρρα. Μόνο στις κάτω ενορίες όλες οι μεταφορές στην εποχή που μιλούμε εγίνονταν με τα κάρρα. Οι δυο μεγαλύτεροι αδελφοί, του Σάββα Χρίστος και Γεώργιος ανδρωμένοι πια μετά το θάνατο του πατέρα τους έδειξαν περισσότερο ενδιαφέρο να εξεύρουν.

Μια Κυριακή λοιπόν κατέβηκαν στα καφενεία των Κάτω Ενοριών της Κυθρέας και με σύσταση γνωστών τους άρχισαν έρευνα. Με την κοινοποίηση του σκοπού τους στα καφενεία παρουσιάσθηκε ο Δήμος του Κωνσταντίνου που προθυμοποιήθηκε ν' αναλάβει εργασία από την επόμενη μέρα Δευτέρα. Ήταν τότε νέος 22 περίπου ετών. Δραστήριος και ενεργητικός και μπασμένος στην πλευρά τέτοιων επιχειρήσεων.

Ο Δήμος του Κωνσταντίνου σταθερός στο λόγο του την επόμενη μέρα Δευτέρα ανέλαβε εργασία οδηγού του κάρρου με υπεύθυνη τη χήρα Παύλαινα. Σε λίγες μέρες υπηρεσίας απέδειξε πως μπορούσε να χειρισθεί ευρύτερες δοσοληψίες της επιχείρησης με γνώμονα την αναβάθμισή της. Ενωρίς αντελήφθηκε πως απολάμβανε της απόλυτης εμπιστοσύνης των εργοδοτών του και άρχισε πρωτοβουλίες. Οι εμπορευόμενοι τα αλεύρια σιταριού και κριθαριού που είχαν δικούς τους μύλους προτιμούσαν ν' αγοράζουν τα σιτηρά από τους παραγωγούς της Μεσαορίας τον καιρό των αλωνιών όχι μόνο για τις τρέχουσες ανάγκες του

καλοκαιριού, εποχή κατά την οποία η ζήτηση ήταν σχετικά μειωμένη, αλλά και ν' αποθηκεύουν για τους επόμενους μήνες, εάν φυσικά τους επέτρεπαν οι οικονομικές τους δυνάμεις και παράλληλα και οι αποθηκευτικοί τους χώροι. Το σιτάρι που θα κατέληγε στα χέρια των εμπόρων ή θα αποθήκευαν εύποροι γεωργοί, ήταν φυσικό επακόλουθο να εστοίχιζε πολύ περισσότερο, διότι εκτός από το κέρδος θα εβαρύνετο και με άλλα έξοδα.

Τα σιτάρια στην Κύπρο, για την εποχή που μιλάμε, (δεκαετία του '20) περιείχαν ένα ποσοστό ξένων ουσιών, όπως χώμα, πέτρες, ξένους σπόρους. Το βάρος των ακαθαρσιών αντιπροσωπεύει ζημιά. Δημιουργεί επίσης προβλήματα στο καθάρισμα. Το χώμα φεύγει εύκολα με το πλύσιμο, η πέτρα κάθεται στον πυθμένα της λεκάνης λόγω ειδικού βάρους. Υπάρχουν όμως σπόροι τους οποίους δε μπορούν να χωρίσουν τα καθαριστήρια είτε λόγω μεγέθους, είτε σχήματος. Ωρισμένοι από τους σπόρους αυτούς, εάν το ποσοστό τους είναι ψηλό, μπορούν να επηρεάσουν το χρώμα του αλεύρου ή να προσδώσουν δυσάρεστη οσμή ή γεύση.

Οι κόκκοι του σιταριού έπρεπε να είναι κόκκινοι και σκληροί για να είναι το βάρος τους κατά κοιλό (μέτρο χωρητικότητας που μετρούσαν το σιτάρι, 2 αμπούστες έκαμναν ένα κοιλό βάρους 23-24 οκάδες) μεγαλύτερο κι έτσι καλύτερη η απόδοση κατά την αλευροποίηση. Μεγάλο ποσοστό ψάλιων κόκκων ή άσπρων τέτοιων ήταν ένδειξη υποδεέ-

στερης ποιότητας. Αυτά όλα έπρεπε να τα έχουν υπόψη οι άνθρωποι των αλευρομύλων, όταν πήγαιναν ν' αγοράσουν σιτάρι.

Στον τομέα τούτο ο Δήμος ήταν πολύ ενημερωμένος και όλα τα λάμβανε υπόψη. Προηγουμένως είχε δικό του κάρρο και με την ανάμιξη του στις αγορές σιτηρών είχε μάθει αρκετά. Με την υπηρεσία του στην επιχείρηση διεύρυνε τον κύκλο των χωριών από τα οποία επρομηθεύετο το σιτάρι. Πολλές φορές πήγαινε πιο μακριά για να πετύχει καλύτερη αγορά σιτηρών σε ποιότητα και σε ποσότητα για εναποθήκευση για τους επόμενους μήνες. Αυτές τις μεγάλες ποσότητες μετέφεραν γνωστοί του καρραγωγείς επί πληρωμή, αγωγίου. Ο Δήμος οργάνωνε τις αγορές και μεταφορές χωρίς καθυστέρηση.

Η χήρα Παύλαινα ήταν πολύ ικανοποιημένη από τη δραστηριότητα του Δήμου για τις επιτυχημένες αγορές που έκαμνε που απέβλεπαν πάντοτε προς όφελος της επιχείρησης. Αλλά και όταν επρόκειτο να ξεκινήσει για αγορά σιταριού από τα χωριά και ερχόταν στο σπίτι για παραλαβή των απαιτούμενων χρημάτων δεν παρέλιπε να του τονίζει πως εχρειάζετο μεγάλη προσοχή στην αγορά καλής ποιότητας σιτάρι, αδροί και σκληροί κόκκοι, ξένες ουσίες, πέτρες, ξένοι σπόροι κι 'άλλα.

Το πλείστο μέρος της αγοράς εγίνετο από το Μαραθόβουνο και εθεωρείτο πρώτης ποιότητας σε σύγκριση με το κριθάρι που ήταν όλως το αντίθετο. Εγίνετο όμως αγορά και από άλλα χωριά

την Αγκαστίνα, τη Μουσουλίτα, το Τζιάος, τα Γέναγρα και λοιπά χωριά της Μεσαορίας.

Οι νερόμυλοι της σειράς Αμπελιού, Ελιάς, Μενεβύσου, Πάνω και Κάτω Ρηάτικος επηρεάστηκαν πολύ μετά τη διασώληνωση νερού από τον Κεφαλόβρυσσο για ύδρευση Κυθρέας και Περιχώρων με δημόσια φουντάνα το έτος 1933-34 γιατί εδέχονταν την κίνηση μιας μισής συμμαζεμένης ποσότητας νερού Κεφαλοβρύσου και με την ελάττωση του νερού ο επηρεασμός στην κίνηση ήταν άμεσος. Γι' αυτό τέθηκε σε αδράνεια γιατί η ποσότητα του νερού δεν είχε τη δύναμη της κίνησης με ικανοποιητική απόδοση.

Ο μύλος της Ελιάς επαναλειτούργησε και πάλι επί εμπορικής βάσεως το 1935-38 από τους αδελφούς Χρίστο και Γιώργο Χριστίδη. Διατηρούσαν πρατήριο των προϊόντων του μύλου στη Λευκωσία στην οδό Αλκιβιάδη-Διονύσου κοντά στο παλιό Δημοτικό Μέγαρο. Ο ένας έμενε στο μύλο και ο άλλος στο πρατήριο. Το 1939 οι αδελφοί αγόρασαν το μύλο της Τερατσιας και μετέφεραν την εκμετάλλευση της επιχείρησής τους στο νέο μύλο που ήταν πιο βολικός και ο μύλος της Ελιάς περιέπεσε σε αδράνεια. Σοβαρό μειονέκτημα του μύλου ήταν ο δρόμος που περνούσε δίπλα του ήταν στενός και ανώμαλος, αδιόρθωτος και σε κακά χάλια για χρόνια, απροσπέλαστος από οχήματα κάρρα ή αυτοκίνητα. Αργότερα επί δημαρχίας Καττάμη επιδιορθώθηκε και ανοίχθηκε οπότε έγινε πρόσθετη προσπάθεια επαναλει-

τουργίας του μύλου το 1951, αλλά τελικά εγκαταλείφθηκε και ο μύλος παρέμεινε άχρηστος.

Πόσοι κόποι και πόσοι μόχθοι καταβλήθηκαν από τους προγόνους, πατέρες, πάππους, προπάππους και από εμάς που ζήσαμε την τραγωδία της Κύπρου με την εισβολή του Αττίλα στην Κύπρο τον Ιούλιο του 1974 για να κερδηθούν όλες οι περιουσίες της Κυθρέας και όλων των τουρκοπατημένων τόπων μας. Γιατί δεν πρέπει να διαφεύγει την προσοχή μας τόσο επί της εποχής των Φράγκων και Ενετών όσο και επί τουρκοκρατίας η Κύπρος ήταν χωρισμένη σε φέουδα καιτσιφλίκια που ανήκαν στους αφέντες και ο κυπριακός ελληνισμός εργαζόταν στα κτήματα δούλος με πενιχρές απολαβές. Οι αφεντάδες ήλθαν και πέρασαν. Οι ακίνητες δε περιουσίες εξαγοράστηκαν και πέρασαν και πάλι στα ελληνικά χέρια.

Νερά, μύλοι, σπίτια, χωράφια, λιοχώρια, περβόλια, περοβολοχώραφα ξενοδοχεία, εργοστάσια, γεωργικές και κτηνοτροφικές μονάδες εκκλησίες, ξωκλήσια, μοναστήρια, αρχαιολογικοί και θρησκευτικοί χώροι και άλλα, όλα βρίσκονται για 23 τώρα χρόνια στην κατοχή των Τούρκων.

Βάσιμες ελπίδες για την απελευθέρωσή τους στηρίξαμε στον ΟΗΕ και το Συμβούλιο Ασφαλείας, στις Μ. Δυνάμεις, με προτεραιότητα την Αμερική και την Αγγλία και την Ευρωπαϊκή Ένωση. Όλες απέβησαν φρούδες με κατάληξη σήμερα τις εκ του σύνεγγυς συνομιλίες ανάμεσα στις δύο πλευρές και με προο-

ρισμό τις απ' ευθείας συνομιλίες.

Δυστυχώς όμως οι εκ του σύνεγγυς συνομιλίες δεν απέδωσαν, η τουρκική πλευρά παραμένει στην αδιάλλακτη θέση της η δε παρεμβολή της Ευρωπαϊκής Ένωσης δεν ήταν η δυναμική εκείνη που έπρεπε να υποστηρίξει σθεναρώς το ευρωπαϊκό κεκτημένο της Κύπρου που ασφαλώς θα τροχοδρομούσε μια λύση δίκαιη και βιώσιμη με την επανένωση της Κύπρου μας, με όλους τους πρόσφυγες να επιστρέφουν στα σπίτια και τις περιουσίες τους και να ζήσουν όλοι σε μια Κύπρο ειρηνική ενιαία και ευημερούσα.

Κουράγιο όμως! Παρά την απαισιόδοξη θέση που βρισκόμαστε δεν πρέπει ποτέ ν' απελπιζόμαστε αλλά να έχουμε πάντοτε τη στερρά πεποίθηση ότι τούτη η γη των κατεχομένων είναι δικιά μας και αν σήμερα την κρατούν οι Τούρκοι με τη δύναμη των όπλων όμως μπορεί να γίνει και πάλι δικιά μας. Αρκεί να μείνουμε σταθεροί και ανυποχώρητοι στις θέσεις μας και ποτέ να μη υπογράψουμε λύση νόθα και απαράδεκτη, λύση που απεμπολεί τα δίκαια και δικαιώματα μας, λύση που να μεταβιβάζουμε με την υπογραφή μας τα κληρονομικά μας δικαιώματα στους Τούρκους.

Να περιμένουμε και θα έλθει η ευλογημένη εκείνη μέρα που θα ενταχθούμε στην Ευρωπαϊκή Ένωση και θα γίνουμε πλήρες μέλος αυτής. Έχουμε όλα τα απαιτούμενα προσόντα και κανένας δεν μπορεί να μας το αρνηθεί. Μην ακούτε τις σειρήνες μερικών πως χωρίς λύση του Κυπριακού δε θα μπορέσουμε να